

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยวิชาภาษา กับวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย วิชา ภาษา กับวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศอนุญาต ให้ใช้ในโรงเรียน จำนวน 3 เล่ม ในด้านการจัดรูปเล่ม การพิมพ์ การนำเสนอ และการใช้ภาษา เนื้อหาของหนังสือเรียน และส่วนประกอบต่าง ๆ ของหนังสือเรียน การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้ คือ

การศึกษาค้นคว้ารวบรวม

1. ศึกษาหนังสือเรียนภาษาไทย วิชาภาษา กับวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย ที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียน จำนวน 3 เล่ม ได้แก่ หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ และ หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช
2. ศึกษาค้นคว้ารวบรวมความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์หนังสือเรียนจากหนังสือ วารสาร เอกสารต่าง ๆ ทั้งของไทยและของต่างประเทศ รวมทั้งงานวิจัยต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเกณฑ์การวิเคราะห์หนังสือเรียน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์หนังสือเรียนจากหนังสือ วารสาร เอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวบรวมแนวคิดเหล่านั้นแล้วนำมาสร้างเกณฑ์ การวิเคราะห์หนังสือเรียน
2. นำเกณฑ์การวิเคราะห์หนังสือเรียนที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ดึงปรากฏรายชื่อในภาคผนวก ตรวจสอบพิจารณาว่าครอบคลุมเนื้อหาที่จะวิเคราะห์หรือไม่
3. นำเกณฑ์การวิเคราะห์หนังสือเรียนมาปรับปรุงความที่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ เกณฑ์การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย วิชาภาษา กับวัฒนธรรม ที่

ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน แต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้ คือ

1) ด้านการจัดรูปเล่ม มีเกณฑ์ดังนี้

1.1 รูปเล่มของหนังสือเรียนเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง (Upright) มีขนาด 8 หน้ายก (18.5 × 26.5 ซม.) มีความหนาไม่เกิน 200 หน้า และมีราคาไม่เกิน 20 บาท

1.2 ปกหนังสือทำด้วยกระดาษแข็ง ทนทาน ซากยาก และเคลือบพลาสติก ให้งทน การออกแบบปกมีลักษณะประณีต สวยงาม ใช้สีสันทัดตูกความสนใจ และเหมาะสมกับเนื้อหาทั่วไปของหนังสือเรียน

1.3 กระดาษที่ใช้พิมพ์เป็นกระดาษปอนด์ขาว

1.4 การวางหน้าหนังสือมีสัดส่วนเหมาะสม คือ

ขอบด้านบน	เว้นทาง	1 นิ้ว
ขอบด้านล่าง	เว้นทาง	$\frac{3}{4}$ นิ้ว
ขอบด้านใน	เว้นทาง	1 นิ้ว
ขอบด้านนอก	เว้นทาง	$\frac{3}{4}$ นิ้ว

1.5 การเรียงลำดับหน้าหนังสือถูกต้อง มีเลขหน้าปรากฏชัดเจน (ยกเว้นหน้าแรกของบท)

1.6 การเรียงลำดับส่วนประกอบต่าง ๆ ของหนังสือ มีลักษณะถูกต้อง โดยเรียงลำดับตั้งแต่ ปกนอก ปกใน หน้าลิขสิทธิ์ คำนำ สารบัญเรื่อง สารบัญภาพ เนื้อเรื่อง การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง (เชิงอรรถ) บทสรุป กิจกรรมเสนอแนะ รายชื่อหนังสืออ้างอิง หรือหนังสืออ่านประกอบท้ายบทเรียน บรรณานุกรม ภาคผนวก ศัพท์านุกรม และकरणนี้

1.7 การเย็บเล่มประณีต ทนทาน ไม่หลุดง่าย โดยใช้วิธีเย็บเล่มแบบ เย็บกลางหรือเย็บอก (Saddle Sewing) เย็บสันคิปก (Smyth Sewing) และเย็บค้ายหรือเย็บกึ่ง (Side Sewing)

2) ค่านการพิมพ์ มีเกณฑ์ดังนี้

- 2.1 ตัวอักษรที่ใช้พิมพ์เนื้อเรื่องพิมพ์ควยหมึกพิมพ์สีค่า ตัวพิมพ์ชัดเจน มีขนาด 16 ป้อยท์
- 2.2 ตัวอักษรที่ใช้พิมพ์ขอบท หัวข้อใหญ่ หัวข้อรอง มีขนาดใหญ่กว่าตัวอักษรที่ใช้พิมพ์เนื้อเรื่อง
- 2.3 ตัวอักษรบางตอนมีลักษณะพิเศษ เช่น ตัวเอน หรือตัวดำ เพื่อเน้นคำหรือข้อความสำคัญในเนื้อเรื่อง
- 2.4 การเรียงพิมพ์ถูกต้อง ได้แก่ การย่อหน้า การเว้นช่องไฟ การเว้นวรรคตอน การเว้นช่องว่างระหว่างบรรทัด การสะกดการันต์ และการใช้เครื่องหมายวรรคตอน
- 2.5 การระบุรายละเอียดเกี่ยวกับผู้แต่งชัดเจน (ได้แก่ ชื่อ คุณวุฒิ และประสบการณ์)
- 2.6 การระบุรายละเอียดเกี่ยวกับการพิมพ์ชัดเจน (ได้แก่ ชื่อสำนักพิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ จำนวนที่พิมพ์ และค่าประกาศให้ใช้หนังสือในโรงเรียน)

3) ค่านการนำเสนอและการใช้ภาษา มีเกณฑ์ดังนี้

- 3.1 บทเรียนมีการเรียงลำดับตามคำอธิบายรายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม และเรียงลำดับจากง่ายไปหายากต่อเนื่องกัน
- 3.2 การตั้งหัวข้อเรื่องกับเนื้อหาของหนังสือเรียน และตรงกับคำอธิบายรายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม
- 3.3 มีการเกริ่นนำเนื้อหา เพื่อวางพื้นฐานความรู้ความเข้าใจและเชื่อมโยงเนื้อหาให้ต่อเนื่องกัน
- 3.4 การเสนอเนื้อหาแต่ละเรื่องมีส่วนเหมาะสม
- 3.5 การอธิบายเนื้อหาชัดเจน การยกตัวอย่างประกอบถูกต้อง สอดคล้องกับเนื้อหา

3.6 การใช้สำนวนภาษาถูกต้องและสื่อความหมายชัดเจน เข้าใจง่าย

4) ค่านิยมของหนังสือเรียน มีเกณฑ์ดังนี้

4.1 เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ดังนี้ คือ

1. เพื่อให้ตระหนักในความสำคัญของภาษาไทยในฐานะเป็นเครื่องมือสื่อสารของประชาชาติไทย ให้มีค่านิยมอันพึงประสงค์ในการเรียนภาษาไทย และมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมทางภาษาของชาติ
2. เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติของภาษาและรู้จักสังเกตลักษณะทั่วไปของภาษาไทย สามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างถูกต้องตามระเบียบของภาษา
3. เพื่อให้สามารถใช้ภาษาไทยสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาตนเองทุกด้านเพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม
4. เพื่อให้สามารถคิดต่อสื่อสารกิจธุระต่าง ๆ ให้สัมฤทธิ์ผลทั้งในการพูดและการเขียน สามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องตามระดับของบุคคล เหมาะสมกับกาลเทศะและสถานการณ์
5. เพื่อให้สามารถอ่านออกเสียงใหญ่ฟังรับสารได้แจ่มแจ้ง สามารถอ่านหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ด้วยความเข้าใจ ถูกต้อง รวดเร็ว มีรสนิยมนที่ดีในการเลือกอ่านหนังสือ และมีนิสัยรักการอ่าน
6. เพื่อให้เข้าใจและสามารถวิเคราะห์เรื่องราวที่ได้ฟังได้อ่านจากบุคคล หรือจากสื่อมวลชน อันจะทำให้เกิดวิจารณ์ญาณ
7. เพื่อให้ประจักษ์ในคุณค่าของวรรณคดีตามควรแก่วัยและศักยภาพ สามารถอ่านและเข้าใจวรรณคดีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และที่สร้างสรรค์ขึ้นในปัจจุบัน
8. เพื่อให้มีความใคร่รู้ใคร่เรียน สามารถใช้ภาษาแสวงหา

ความรู้ในโรงเรียนและต่อ ๆ ไป ทั้งในค่านาชีพและเพื่อประโยชน์สุขในค่านาอื่น ๆ

9. เพื่อให้สามารถใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือในการศึกษาคอ หรือในการศึกษาคณาวิชาการศึกษาต่าง ๆ ตามความสนใจ

4.2 เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม ดังนี้คือ

1. ใ้ผู้เรียนตระหนักในสำคัญของภาษาที่มีต่อวัฒนธรรม
2. ใ้ตระหนักในสำคัญของวัฒนธรรมในการดำรงสังคมไทยและความเจริญพัฒนาของประเทศชาติ

4.3 เนื้อหาีความครบถ้วนตรงตามคำอธิบายรายวิชา ท 051 ภาษากับวัฒนธรรม ดังนี้คือ

คำอธิบายรายวิชา

ความหมายของวัฒนธรรม วัฒนธรรมในการใช้ภาษา การใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคลในการพบปะ การติดต่อประสานงาน การขอความช่วยเหลือ และคำพูดที่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้ฟัง

ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับศิลปะแขนงต่าง ๆ เช่น สถาปัตยกรรม ปฏิมากรรม จิตรกรรม การฟ้อนรำ และบทเพลงกับดนตรี

การใช้ภาษาที่สัมพันธ์กับประเพณีไทยโดยทั่วไปและเฉพาะท้องถิ่นเกี่ยวกับการเกิด การตาย การทำบุญ ในเทศกาลต่าง ๆ ฯลฯ รวมทั้งคติชาวบ้าน อันเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตของประชาชน เช่น ความเชื่อต่าง ๆ บทกลอนเด็ก การละเล่นและเพลงพื้นเมือง นิทานพื้นเมือง ตำนานพื้นเมือง ตำนานต่าง ๆ ภาษิต คำให้พร คำทาย ใ้สิ่งเกศภาษา ความหมาย ความไพเราะ สิ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไทย

สำคัญของภาษาในการสืบทอดวัฒนธรรมไทย อันจะนำไปสู่ความเป็นปึกแผ่น และความมั่นคงของชาติ

4.4 เนื้อหาที่มีความถูกต้องในส่วนที่เป็นข้อเท็จจริง การนิยาม และ การอ้างอิง

5) ด้านส่วนประกอบของหนังสือเรียน มีเกณฑ์ดังนี้

5.1 มีค่านำระบุความมุ่งหมายในการแต่ง และคำแนะนำในการใช้ หนังสือเรียนชัดเจน

5.2 มีสารบัญแสดงบท หัวข้อใหญ่ และหัวข้อรองถูกต้องชัดเจน สารบัญ ระบุเลขหน้าตรงกับเนื้อเรื่อง และครอบคลุมเนื้อหาของหนังสือเรียน

5.3 มีกิจกรรมเสนอแนะ ซึ่งมีเกณฑ์ดังนี้

5.3.1 กิจกรรมเสนอแนะมีทุกบทเรียน

5.3.2 กิจกรรมมีหลายรูปแบบให้เลือกปฏิบัติ

5.3.3 กิจกรรมครอบคลุมเนื้อหาของหนังสือเรียน

5.3.4 กิจกรรมช่วยทบทวนความรู้ความเข้าใจเนื้อหา

5.3.5 กิจกรรมช่วยใหญ่เรียนได้มีทักษะทางภาษา

5.3.6 กิจกรรมส่งเสริมใหญ่เรียนได้แสดงความคิดเห็น

5.3.7 กิจกรรมส่งเสริมใหญ่เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และร่วมกับผู้อื่น

5.4 มีภาพประกอบที่มีคุณภาพ ซึ่งมีเกณฑ์ดังนี้

5.4.1 ภาพประกอบมีจำนวนเพียงพอกับเนื้อหาในอัตราส่วน

1.58 หน้าต่อ 1 ภาพ

5.4.2 ภาพประกอบมีทั้งภาพถ่ายและภาพวาด

5.4.3 ภาพประกอบส่วนใหญ่มีขนาดครึ่งหน้าหนังสือเรียน

5.4.4 ภาพประกอบควรมีภาพสีบ้าง

5.4.5 ภาพประกอบมีความชัดเจน และสอดคล้องกับเนื้อหา

5.4.6 ภาพประกอบมีคำบรรยายภาพชัดเจน ตรงกับภาพ และ

อยู่ในหน้าเดียวกัน

- 5.5 มีบทสรุปท้ายบทเรียนทุกบท
- 5.6 มีเชิงอรรถอ้างอิงถูกต้อง
- 5.7 มีรายชื่อหนังสืออ่านประกอบท้ายบทเรียนทุกบท
- 5.8 มีบรรณานุกรมท้ายเล่มหนังสือเรียน
- 5.9 มีศัพท์านุกรม
- 5.10 มีครรชนคนเรีอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. อ่านหนังสือเรียนภาษาไทยวิชาภาษา กับวัฒนธรรมอย่างละเอียกทั้ง 3 เล่ม โดยอ่านเล่มละ 3 ครั้ง เป็นอย่างน้อย คือ
 - อ่านครั้งที่ 1 เพื่อสำรวจลักษณะทั่วไปของหนังสือเรียนในด้านการจัดทำรูปเล่ม การพิมพ์ การนำเสนอและการใช้ภาษา เนื้อหา และ ส่วนประกอบอื่น ๆ
 - อ่านครั้งที่ 2 เพื่อชี้กรอຍคະແນนตามเกณฑ์การวิเคราะห์ที่สร้างขึ้น และ ผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว
 - อ่านครั้งที่ 3 เพื่อทบทวนรอยคະແນน
2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการชี้กรอຍคະແນน และนำข้อมูลมาคำนวณหาการอยละ โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{สูตร การหาการอยละ} = \frac{\text{จำนวนรอยคະແນนในแต่ละหัวข้อ} \times 100}{\text{จำนวนรอยคະແນนทั้งหมด}}$$

3. วิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยวิชาภาษา กับวัฒนธรรมทั้ง 3 เล่ม ตาม เกณฑ์การวิเคราะห์ที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว

การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลที่ได้จากการวิเคราะห์หนังสือเรียนทั้ง 3 เล่ม ในรูปของ ตารางประกอบความเรียง